

Artificial Reproductive Technologies

1) תלמוד בבלי מסכת שבת דף לא עמוד א

אמר רבא: בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו: נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, עסקת בפריה ורביה, צפית לישועה, פלפלת בחכמה, הבנת דבר מתוך דבר? ואפילו הכי אי יראת ה' היא אוצרו - אין, אי לא - לא.

2) תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סה עמוד ב

מתני'. האיש מצווה על פריה ורביה, אבל לא האשה; רבי יוחנן בן ברוקה אומר, על שניהם הוא אומר: (בראשית א') ויברך אותם אלקים ויאמר להם [אלקים] פרו ורבו.

גמ'. מנא הני מילי? אמר ר' אילעא משום ר' אלעזר בר' שמעון, אמר קרא: (בראשית א') ומלאו את הארץ וכבשוה, איש דרכו לכבש, ואין אשה דרכה לכבש. אדרבה, וכבשוה תרתי משמע! אמר רב נחמן בר יצחק: וכבשה כתיב.

3) תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף יג עמוד א

מיתבי: מי שחציו עבד וחציו בן חורין, עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד, דברי ב"ה; ב"ש אומרים: תקנתם את רבו, את עצמו לא תקנתם, לישא שפחה אינו יכול, לישא בת חורין אינו יכול, יבטל! והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה, שנאמר: (ישעיהו מ"ה) לא תהו בראה לשבת יצרה! אלא כופין את רבו ועושין אותו בן חורין וכותבין שטר על חצי דמיו

4) שולחן ערוך אבן העזר סימן א סעיף יג

אשה אינה מצווה על פריה ורביה.

5) רבינו נסים על הרי"ף קידושין דף טז/ב

מצוה בה יותר מבשלוחה דאע"ג דאשה אינה מצוה בפריה ורביה מ"מ יש לה מצוה מפני שהיא מסייעת (א) לבעל לקיים מצותו

6) שולחן ערוך אבן העזר סימן א סעיף ה

כיון שיש לאדם זכר ונקבה, קיים מצות פריה ורביה, והוא שלא יהיה הבן סריס או הנקבה איילונית.

7) שו"ת משיב דבר חלק ד סימן יז ד"ה ולבאר זה

הג"ה ולא תקשה מהא דאיתא בברכות (פרק א"ע) דאמרה חנה אלך ואסתתר בפני אלקנה בעלי, והנה בשלמא הא לא קשה האיך תעבור על איסור יחוד, שהרי אמרה בפני אלקנה בעלי, שהכוונה שהוא בעיר, ואין בזה משום יחוד, משא"כ אחר קנוי גם בזה אסור כמבואר בהגהת רמ"א (סימן קע"ח ס"ח), אבל אי נימא דהא מיקרי דבר מכוער, הרי אסורה לעשות דבר מכוער, ויש בזה משום לא תקרבו לגלות ערוה שאסור כל מיני קירוב, איברא גם בל"ז גם יש איסור לגרום מחיקת השם הקדוש שיכתב בקדושה, וכדאיתא בספרי פ' נשא והאשה ההיא תשא את עונה שמעון ב"ע אומר בטהורה הכתוב מדבר הואיל והביאה עצמה לידי דברים הללו אף היא לא תצא מידי פורענות לכך נאמר והאשה ההיא וגו', וע"כ צ"ל הא שרצתה חנה לעשות כן, הוא משום שמצאה עצמה מסוכנת כדבר רחל ואם אין מתה אנכי שלפי פשוטו לא תוכל לסבול קנאה שקשה כמות והיא רקב עצמות, ובה נתיישב גם איסור דבר מכוער

8) תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף יז עמוד ב דף טו עמוד א

שאלו את בן זומא: בתולה שעיברה מהו לכהן גדול? מי חיישין לדשמואל, דאמר שמואל: יכול אני לבעול כמה

בעילות בלא דם, או דלמא דשמואל לא שכיחא? - אמר להו: דשמואל לא שכיח, וחיישינן שמא באמבטי עיברה. - והאמר שמואל: כל שכבת זרע שאינו יורה כחץ אינו מזרעת! - מעיקרא נמי יורה כחץ הוה.

9) ספר מהרי"ל (מנהגים) ליקוטים ד"ה [ג] אמר

אמר דבן סירא הוא הנוולד מזרע ירמיהו, דבת ירמיהו היתה רוחצת אחר אביה באמבטי חמין וקלטה זרע אביה ונתעברה וילדה. והכל מעידין עליה מרוב חסידותה שלא זינתה, אך הסכימו הכל שבאמבטי שרחה קלטה. והואיל דנוולד מקליטת זרע בלא תשמיש קראו בן זרע. וכשיגדל ונתיידע לו היה בוש משמו והפכו שמו לקרא "בן סירא" בגימטריא ירמיהו.

10) צמח דוד תס"ח לאלף הרביעי

בן סירא יש אומרים שהוא בן בנו של יהושע בן יהוצק כהן גדול וכו' ובלקוטי מהרי"ל כתב שבן סירא היל' בנו של ירמי' ונתעברה באמבטי וכו' כי אני הכותב לא מצאתי דבר זה בתלמוד וגם מרבתי לא שמעתי שנמצא זה משום אגדה או מדרש

11) משנה למלך על אישות פרק טו [ד]

היה הבן סריס וכו'. ברייתא בפרק הבא על יבמתו וגרסינן בפרק ב' דחגיגה (דף י"ד) שאלו את בן זומא בתולה שעיברה מהו לכ"ג מי חיישין לדשמואל אמר להו דשמואל לא שכיחא וחיישינן שמא באמבטי עיברה ע"כ. ונראה דמשכחת לה נמי שתלד ולד של קיימא שהרי בליקוטי מהרי"ל כתוב שבן סירא היה בנו של ירמיה שרחה באמבטי וכו'. והחכם בעל חלקת מחוקק סימן א' ס"ק ח' נסתפק באשה שנתעברה באמבטי אם קיים האב פריה ורביה ואי מיקרי בנו לכל דבר יע"ש. ואין ספק דלא נאסרה לבעלה משום דאין כאן ביאת איסור וכן מבואר בהגהת סמ"ק מה"ר פרץ הביאו הב"ח יו"ד סימן קצ"ה ס"ה וז"ל אשה נדה יכולה לשכב על סדיני בעלה ונהרות מסדינין ששכב עליהם איש אחר פן תתעבר מש"ז של אחר ואמאי אינה חוששת פן תתעבר בנדתה מש"ז של בעלה ויהיה הולד בן הנדה והשיב כיון דאין כאן ביאת איסור הולד כשר לגמרי אפי' תתעבר מש"ז של אחר כי הלא בן סירא כשר היה אלא דמש"ז של איש אחר קפדינן כי היכי דקפדינן אהבחנה גזירה שמא ישא אחותו מאביו כדאיתא ביבמות עכ"ל הסמ"ק. מהכא מוכח דהוי בנו לכל דבר שהרי חששו שמא ישא אחותו מאביו וכ"כ בעל ב"ש סימן א' ס"ק י' יע"ש:

12) שו"ת אגרות משה חלק אה"ע א סימן י

הנה ברור שבלא ביאת איש לא נאסרה אשה לבעלה ואיסור סוטה לבעלה הוא רק מצד איסור הביאה ולא מצד הזרע של איש אחר שיש במעיה דאם בעלה איש אחר אף בביאה שלא יצא זרע ואף בשלא כדרכה נאסרה על בעלה מדין סוטה ואם בא זרע לגופה שלא מביאה כאמבטי שנוכר בגמ' שלא נעשה איסור זנות לא נאסרה על בעלה.

וכן הולד הוא כשר שגם ממזרות הוא רק כשהיה ע"י ביאה. . .

אך אם ידוע של איזה אדם הוא אם הוא משל יהודי יהיה הולד אסור לינשא לזרע של אותו אדם כדאיתא בט"ז שם ובב"ש שם אבל כיון שלא ידוע יהיה מותר בכל הנשים משום דאזלינן בתר רובא נשים שמותרות לו. אבל האמת שאין לחוש שהזרע היה משל יהודי כיון שהרוב הם משל נכרים, דלבד שהערים שלנו וכל המדינה הם רוב נכרים, הוה אלו המוציאין זרע שלהם לדבר זה ודאי רוב נכרים. ומה שאמר הרופא שהוא משל יהודי אינו נאמן דאמר זה משום שחשב שזה יותר טוב לפניה שהיא יהודית. ולכן ליכא שום חשש איסור לא בהאשה לבעלה ולא בהולד לקהל. ועיין באוצר הפוסקים שהביא בשם מהרש"ם שאף לכתחלה התיר לעשות כן בשעת צורך גדול וכן בשם ספר עמק הלכה וכ"ש כשכבר נעשה זה שח"ו לו להתרחק מאשתו. ואם הולד תהיה בת אם מותרת לכהונה יש ג"כ לצדד להתיר שהרי שיטת הרי"ף שהולד מעכו"ם הבא על בת ישראל כשרה לכהונה ואף להש"ע סימן ד' סעיף י"ט שפסול לכהונה הרי הכא יש ספק להח"מ שמא אין שייך כלל לבעל הזרע שלא נקרא בנו ואף שיותר נוטה כהב"ש שהוא בנו וא"כ הכא אולי נחשב שהוא זרע של עכו"ם אף שלא מתייחס אחריו, הרי יש כאן קצת ספק שמא הוא של יהודי ואף

Artificial Reproductive Technologies

שהוא מיעוט הוי בצרוף שניהם כספק גמור וכיון שמסיק הב"ש בסק"ב שבדיעבד אין מוציאין אם ניסת לכהן אין לאוסרה לזו שהוא ספק גם להשו"ע אף מלינשא לכתחלה. וגם נראה לע"ד שאף ולד בת ישראל מעכו"ם שפסולה לכהונה הוא נמי דוקא כשהיה דרך ביאה שהוא איסור ולא מאמבטי ולכן אף לכהונה אין לפוסלה.

אבל הבעל אם אינו רוצה לזון אותו יהיה פטור וכן יהיה פטור מהוצאת הלידה ורפואתה שע"י זה כיון שעשתה זה שלא ברשותו. ידידו, משה פיינשטיין

13) שו"ת ציץ אליעזר חלק ט סימן נא - קונ' רפואה במשפחה פרק ז

(ה) יוצא לנו מכל האמור דעכ"פ איסור גמור הוא לכל הדיעות להכניס ש"ז של איש אחר לתוך רחמה של אשת איש, [אפילו אי לא נאסרת עי"כ לבעלה והולד כשר], לא מיבעיא להסוברים שהוא כבנו לכל דבר הרי יש בזה ממש הגזירה של שמא ישא אחותו מאביו שהוא בכרת, ואפילו להחולקים רובם ככולם הרי סוברים נמי דמיהת לחומרא נחשב כבנו, א"כ שוב יש בזה החשש הנ"ל של שמא ישא, ונוסף לזה הרי לכונ"ע יש בזה מיהת ב' הגזירות האחרות של שמא ייבם אשת אחיו מאמו, ושמא יוציא אמו לשוק, ועוד זאת למדנו שיש לחוש גם לאיסור גזילה שיצא מזה כשיבוא לירש את אביו המדומה, וכן כשאחרים ירשו את אביו נותן הזרע, אליבא דהדיעות שמתייחס אחריו. ולפעמים הרי יתכן שיהיו מאות ואלפים כאלה או יותר שיתייחסו אחר אב אחד. . .

י"ז. להוציא ש"ז מהבעל להכניסו ברחם אשתו באמצעות הזרקה - מלאכותית, כל עוד שיש תקוה שיוכלו להבנות כדרך כל הארץ אין להתיר לעשות זאת.

י"ח. אם עברו כבר עשר שנים מנשואיהם, או שהתברר כבר עפ"י רופאים מהימנים שלא תוכל בשום פנים להתעבר מבעלה בדרך הרגילה נחלקו הפוסקים האחרונים אם ואימתי יש להתיר בכה"ג לעבר אותה מש"ז של בעלה באמצעות הזרקה - מלאכותית. ישנם שאוסרים לגמרי מכמה בחינות וחששות, ענייניות ועובדתיות. וישנם שמתירים אבל רק בימי טהרתה, ויש מקום להתיר גם סמוך לוסתה. וישנם שמתירים גם בימי ליבונה לאחר שתטבול ותצא מדין נדה דאורייתא. וקצתם של אחרונים מתירים לעשות זאת אפילו בימי נדותה.

כ'. במקרה של הוראת - היתר להוציא מזרע הבעל להזריקו אח"כ לרחם אשתו יש להשגיח בשבע עינים שלא יערבבו חלילה בזה זרע של איש אחר, וכל חיסרון פיקוח כל שהוא מכך עלול להפוך הקערה על פיה ולהביא חלילה על הזוג חורבן במקום בנין.

כ"א. יש לחזר לעשות כל טצדקי בדרכי ההלכה והרפואה טרם שיגיעו לידי כך להצרכת הוראת היתר להפרות האשה מבעלה באמצעות הפרייה מלאכותית.

14) שו"ת יביע אומר חלק ב - אה"ע סימן א

(יג) כלל העולה מכל דברינו בזה, כי איש ואשה שישבו עשר שנים יחדיו ולא זכו להבנות, ואחר טיפול ממושך ברופאים, הסכימו לפחות שני רופאים מומחים שאין עצה אלא בדרך זו, שהבעל יקלח זרעו לתוך צנצנת והם יזריקו את הש"ז לתוך רחם האשה, ורק אז תתעבר האשה ותלד, אפשר להקל בזה. ואם יש הכרח גמור יכולים לעשות כן גם בתוך ימי נדתה. אלא שעליהם להקפיד שלא יתחלף זרעו של הבעל בזרע של איש אחר. . .

15) שו"ת ציץ אליעזר חלק טו סימן מה

(ו) לאור כל האמור בדברינו עד כה נלענ"ד להלכה דאין להתיר בשום פנים את ההפרייה המלאכותית במבחנה. והנני בכובד רב ובברכת גמח"ט אליעזר יהודה וולדינברג.

16) נשמת אברהם ח"ג ד' ל'

זלמן נחמיה גולדברג שליטא דן בשאלה מי נחשבת לאם הנולד, הראשונה או השניה או שתיהן נחשבות לאם הנולד. ונ"מ להרבה דיני תורה, אם הולד אסור באחותו מאם הראשונה או שאסור באחותו מאם השניה או שאסור באחותו משתי האמהות. וכן יש לשאול אמו אם יורש הולד. וכן יש לדון אם הראשונה היתה ישראלית והשניה נכרית או להיפך, אם הולד דינו כישראל או כנכרי. וכן אם הראשונה היתה מפסולי קהל כממזרת וכדומה והשניה כשרה או להיפך, מה דין הולד לענין היתר לבוא בקהל. וכן אם היתה הראשונה לוייה והשניה ישראלית או להיפך, אם הבן חייב בפדיון, או אפילו שתיהן ישראליות, רק שאחת מהן כבר ילדה. אם הבן חייב בפדיון הבן... זלמן נחמיה גולדברג שליטא דן בשאלה מי נחשבת לאם הנולד, הראשונה או השניה או שתיהן נחשבות לאם הנולד. ונ"מ להרבה דיני תורה, אם הולד אסור באחותו מאם הראשונה או שאסור באחותו מאם השניה או שאסור באחותו משתי האמהות. וכן יש לשאול אמו אם יורש הולד. וכן יש לדון אם הראשונה היתה ישראלית והשניה נכרית או להיפך, אם הולד דינו כישראל או כנכרי. וכן אם הראשונה היתה מפסולי קהל כממזרת וכדומה והשניה כשרה או להיפך, מה דין הולד לענין היתר לבוא בקהל. וכן אם היתה הראשונה לוייה והשניה ישראלית או להיפך, אם הבן חייב בפדיון, או אפילו שתיהן ישראליות, רק שאחת מהן כבר ילדה. אם הבן חייב בפדיון הבן...

17) תלמוד בבלי מסכת יבמות דף עח עמוד א וב

אמר רבא: נכרית מעוברת שנתגיירה - בנה אין צריך טבילה, אמאי אין צריך טבילה? וכי תימא משום דרבי יצחק, דאמר רבי יצחק: דבר תורה, רובו ומקפיד עליו - חוצץ, רובו שאינו מקפיד עליו - אינו חוצץ, והא אמר רב כהנא: לא שנו אלא רובו, אבל כולו - חוצץ! שאני עובר, דהיינו רביתה.

18) תלמוד בבלי מסכת יבמות דף צו עמוד ב

ת"ש: שני אחים תאומים גרים, וכן משוחררים - לא חולצין ולא מייבמין, ואין חייבין משום אשת אח; היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדושה - לא חולצין ולא מייבמין, אבל חייבין משום אשת אח; היתה הורתן ולידתן בקדושה - הרי הן כישראל לכל דבריהן

19) תרגום יונתן על בראשית פרק ל פסוק כא

ומן בתר כדין ילידת ברת וקרת ית שמה דינה ארום אמרת דין הוא מן קדם יי דיהון מני פלגות שבטיא ברם מן רחל אחתי יפקון תרין שבטין היכמא דנפקו מן חדא מן אמהתא ושמייע מן קדם יי צלותא דלאה ואיתחלפו עובריא במעיהון והוה יהיב יוסף במעהא דרחל ודינא במעהא דלאה:

20) הטור הארוך על בראשית פרק מו פסוק י

ושאול בן הכנענית. פירש ר' אברהם, לומר שהוא לבד בן כנענית, שכל שאר השבטים לא נשאו מבנות כנען. ורש"י פי' בן דינה שנבעלה לכנעני. ותימה איך נשא שמעון אחותו מן האם. ולפי המדרש אתי שפיר שעיקר הריון של דינה היה בבטן רחל: